

A hazai vállalkozások koronavírus gazdasági hatásaival kapcsolatos percepciói

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) hazai vállalkozások körében végzett felmérést a koronavírus világjárvány gazdasági hatásairól. Az első hullám részeként, 2020. március 23-ig 16340 vállalatától érkezett be válasz. Az MKIK Gazdaság és Vállalkozáskutató Intézete alábbi cikkében ezeket a válaszokat elemzi. A felmérésből kiderül, hogy a vállalkozások túlnyomó többsége, 83 százaléka kedvezőtlennek ítéli meg a saját helyzetét. Ez különösen igaz a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás, kereskedelem és szállítás-raktározás ágazataihoz tartozó cégekre, ezek bizonyulnak leginkább a járvány által negatívan érintett ágazatoknak. Továbbá, a vállalkozások, sokkal borúlátóbbakká váltak március közepétől: az ezután megkérdezett cégek körében közel duplájára nőtt (37 százalékról 67 százalékra) azoknak a száma, akik helyzetüket a legkedvezőtlenebbnek tartják. A cégek majdnem fele (41 százaléka) tapasztalja azt, hogy a koronavírus terjedése komoly, a cég működését akadályozó problémákat okoz.

Az alábbi elemzésben három fő szempontot mutatunk be röviden: a vállalkozások várakozásai a jövőbeli üzleti helyzetet érintően, a vállalkozások helyzetének jelenlegi megítélése és a válság kezelésének lehetséges módjai a megkérdezett vállalkozások által. A válaszadók nagy többsége (83 százaléka) számít kilátásainak romlására, azonban a jelenben ezt a negatív hatást csak a megkérdezettek kevesebb mint fele tapasztalja egyelőre. Azonban a válaszadók túlnyomó része, újfent közel 83 százaléka, azonban még nem rendelkezik semmilyen válságkezelési forgatókönyvvel. A válságkezelési stratégiával rendelkezők körében az otthoni munkavégzés (azaz home office) a legnépszerűbb: közel egyharmad tervezi ennek elrendelését szükség esetén.

A járvány hatása a cégek üzleti helyzetére

A válaszadó cégek jelentős része, 83 százaléka kedvezőtlennek ítéli saját vállalkozása üzleti helyzetét a következő hat hónapra vonatkozóan, 50 százalékuk pedig nagyon kedvezőtlen üzleti helyzetre számít a következő félévben. 13 százalékuk véli úgy, hogy nem változik a helyzetük, minden az eddigiek szerint alakul, és mindössze 5 százalék számít az üzleti helyzete javulására.

A vállalatméret tekintetében a 10-49 főt számláló kisvállalkozások látják a saját helyzetüket a legsötétebben: az inkább vagy nagyon kedvezőtlen üzleti helyzetre számító cégek aránya az átlagnál magasabb (86 százalék) körükben. Ágazati szinten vizsgálva az ilyen várakozásokkal rendelkező vállalkozások aránya a válaszadók között kiemelkedően magas a szálláshely-szolgáltatáshoz és vendéglátáshoz (93

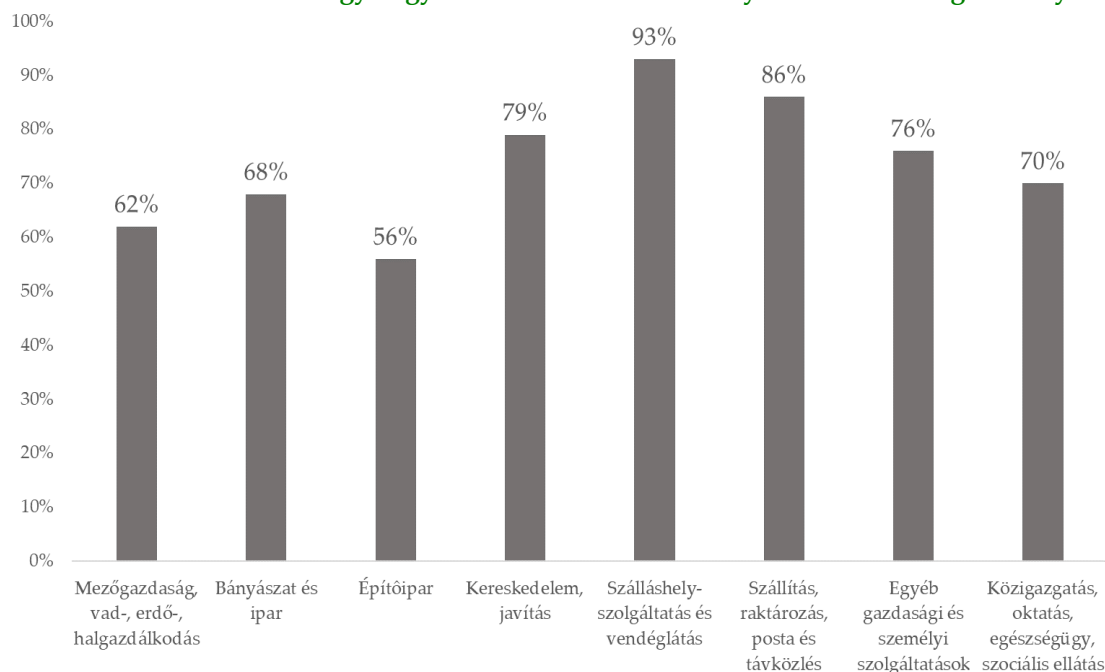
GHT 2020. március

százalék), kereskedelemhez (86 százalék), a szállítás-raktározás (86 százalék), valamint az egyéb szolgáltatásokhoz (86 százalék) ágazatokhoz tartozó cégek körében.

Március közepétől kezdve a vállalkozások egyre negatívabban ítélték meg a közeljövőre vonatkozó üzleti kilátásaikat, mint az azt közvetlenül megelőző időszakban. Ez kimutatható kérdőívet március 15. 23:59 előtt, illetve ezt követően kitöltő válaszadók csoportját külön vizsgálva. Ez alapján

egyértelmű, hogy a következő 6 hónapra vonatkozó üzleti kilátások megítélése szignifikánsan romlott az idő előrehaladtával. A jövőbeni üzleti kilátásait nagyon kedvezőtlennek tartó vállalkozások aránya 37-ről 67 százalékra nőtt a kérdőívet március 15. után megválaszolók körében. A pesszimista üzleti várakozások növekvő aránya minden ágazatban kimutatható.

1. ábra: Az inkább vagy nagyon kedvezőtlen üzleti helyzetre számító cégek aránya

Forrás: MKIK, 2020

A válaszadó cégek 30 százaléka szerint a koronavírus terjedése többnyire rontja, viszont további 61 százalékuk szerint viszont nagy mértékben rontja vállalkozásuk kilátásait. A vállalkozások csupán egytizede érzi úgy, hogy a járvány nem befolyásolja helyzetét. A legpesszimistább vállalkozások aránya másfélszeresére nőtt: a vírus hatására

nagymértékben romló kilátásokkal számoló vállalkozások aránya összességében másfélszeresére, 49-ről 76 százalékra ugrott március 15-ét követően.

Általánosságban elmondható, hogy a koronavírus hatásai valamivel nagyobb mértékben érintik a külfölddel kapcsolatban lévő vagy nemzetközi értékláncokba

GHT 2020. március

beágyazott vállalatokat. Az exportáló cégek körében magasabb (63 százalék) azon cégek aránya, akik szerint ez a rendkívüli helyzet különösképp rontja a kilátásaikat, mint az exportra nem termelő (58 százalék) válaszadók esetében. Ugyanez igaz a részben vagy teljes mértékben külföldi tulajdonban lévő cégek (66 százalék) esetében, a tisztán hazai tulajdonú válaszadókhoz (59 százalék számít nagymértékű romlásra) viszonyítva.

A koronavírus terjedésének jelenlegi hatásai

Noha a kilátásaikat a vállalkozások pesszimistán látják, a jelenben egyelőre még nem ennyire kézzelfoghatóak a negatív hatások. A válaszadók 12 százaléka egyelőre nem érzékeli a cége működésében a koronavírus terjedésének hatásait. 20 százalékuk olyan zavarokat tapasztal,

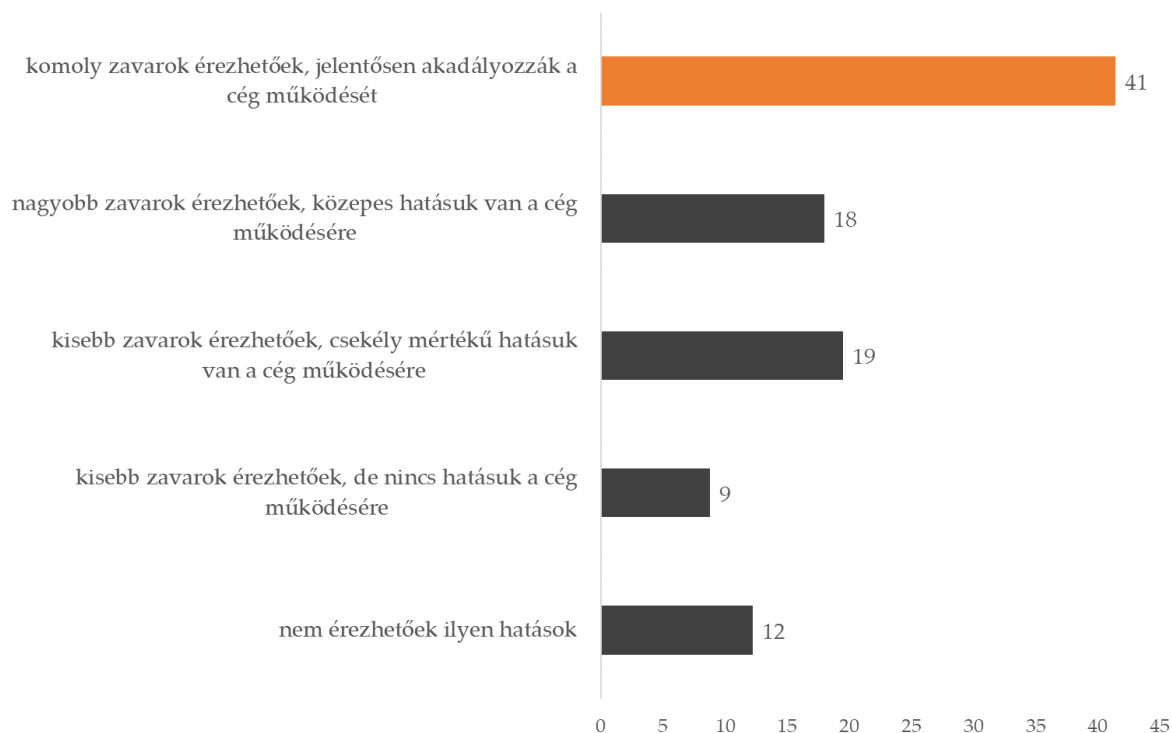
amelyeknek csupán kis mértékű hatása van a cég működésére. Komoly, a cég működését akadályozó zavarokat jelenleg a válaszadó cégek majdnem fele, 41 százalék tapasztal.¹ (lásd 2. ábra)

Akárcsak a várakozásokat tekintve, a mindenkori jelenlegi helyzet megítélése is romlani látszik az idő elteltével. A komoly zavarokkal szembesülők aránya több mint kétszeresére 26-ról 61 százalékra nőtt a március 15-öt követően válaszolók körében. Ez a hatás is érzékelhető kivétel nélkül minden ágazatban.

A válaszadó cégek 91 százaléka számít arra, hogy a nagyon közeli jövőben szembesül a koronavírus negatív hatásaival, ami a vállalkozások válaszainak átlaga szerint számszerűsítve megközelítőleg három és fél hét múlva következik be.

¹ A válaszadók 9 százaléka kisebb zavarokat érzékel, 18 százalékuk pedig nagyobb, közepes hatású zavarokról számolt be.

2. ábra: A működésében a termelés/ellátási láncok/szolgáltatások terén negatív hatást érzékelő vállalkozások aránya, százalék, N=16 226

Forrás: MKIK,2020

A válság kezelése

A válaszadók nagy többsége (83 százaléka) nem rendelkezik vészforgatókönyvvel vagy tervvel a koronavírus terjedéséhez hasonló helyzetekre, 42 százalékuk azonban jelenleg dolgozik ilyen terven. 8 százalékuknak van ilyen terve, de még nem lépett életbe, 9 százalékuknál pedig már életbe lépett a vészforgatókönyv.

A járvány a munkavállalók munkaképtelenségével (megbetegedések és az esetleges karantén intézkedések) fenyegeti leginkább a cégek működését. Azonban ezeknek a munkajogi kezelésére a válaszadó

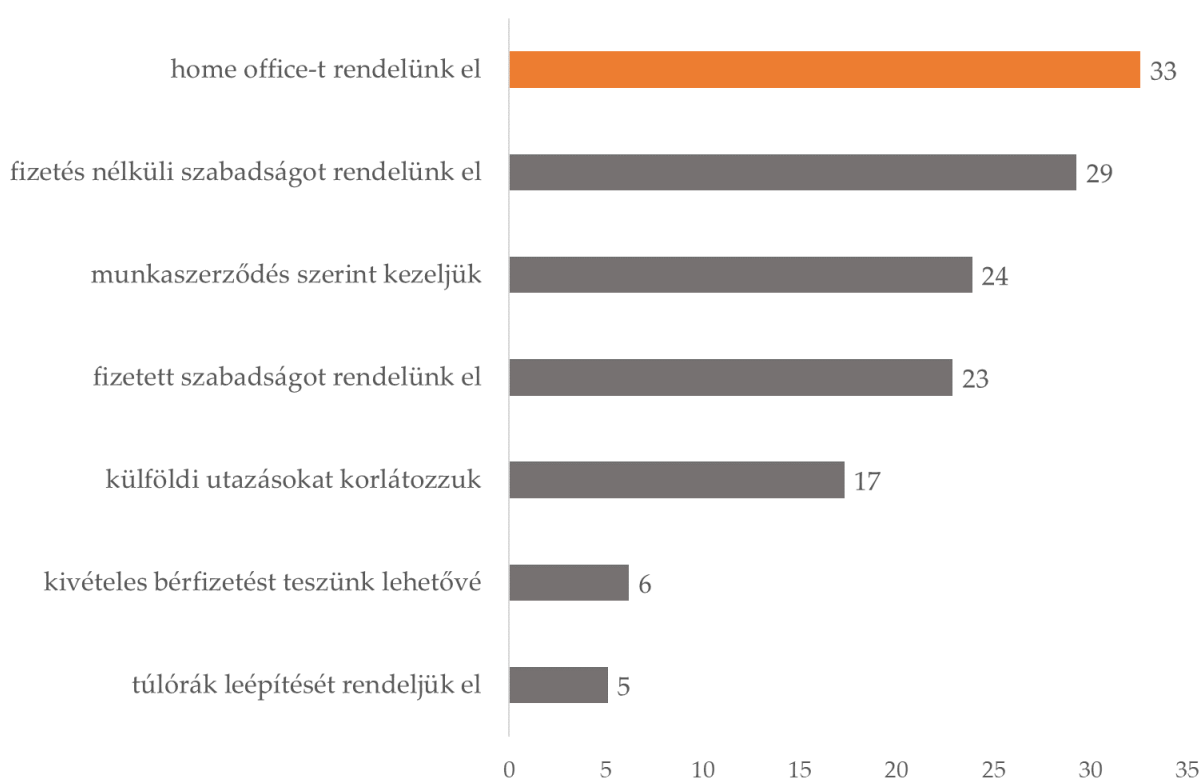
cégek több mint fele, 51 százaléka nem rendelkezik tervvel.

GHT 2020. március

A tervvel rendelkező cégek közül a legtöbb válaszadó (33 százalék) az otthoni munkavégzés/ home office elrendelését tervezi. A válaszadók közel harmada gondolkozik a fizetés nélküli szabadság elrendelésén. A cégek körülbelül negyede a munkaszerződés szerint tervezi kezelni az

esetleges megbetegedéseket és karanténhelyzetet. 23 százalékuk fizetett szabadság elrendelését tervezi, 17 százalék pedig korlátozza a külföldi utazásokat. A túlórák leépítését, illetve kivételes bérfizetést a válaszadó vállalkozások körülbelül 5, illetve 6 százaléka tervezi. (lásd 3. ábra)

3. ábra: A válaszadó cégek tervei a megbetegedések és az esetleges karanténintézkedések kezelésére, százalék, N=7992

Forrás: MKIK,2020

Megjegyzés: A válaszadók több válaszlehetőséget is megjelölhettek

Szociális hozzájárulási adó adókedvezmény érvényesítése Magyarországon

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) friss elemzésében a hazai vállalkozások szociális hozzájárulási adó (a továbbiakban szocho) adókedvezmény érvényesítésének jellemzőit vizsgálta. Az adatok a GVI 2019. októberi féléves konjunktúrafelvételéből származnak, mely során 2268 hazai vállalkozást kérdeztünk meg a témában. A legalább 10 főt foglalkoztató vállalkozások körére (N=930) vonatkozó eredmények azt mutatják, hogy a vállalkozások 77 százaléka érvényesíti a szocho adókedvezményt valamilyen jogcímen: legnagyobb arányban a munkaerőpiacra lépő munkavállaló alkalmazása okán (63%), de nem sokkal marad el tőle a megváltozott munkaképességű személyek alkalmazása (59%). Az adókedvezmény érvényesítése erős összefüggést mutat a vállalatmérettel, amennyiben minél több alkalmazottat foglalkoztat egy cég, annál gyakrabban él ezzel a lehetőséggel, a gazdasági ágazatokat tekintve pedig leggyakoribb az egyéb szolgáltatás és a feldolgozóipar esetében. A külföldi tulajdonhányad megléte nem meghatározó tényező, azonban a többet exportáló vállalkozások nagyobb arányban érvényesítik a szocho adókedvezményt.

A GVI 2019. októberi féléves konjunktúrafelvételének keretében 2268 hazai céget kérdezett meg a szocho adókedvezmény témakörében, az elemzés elkészítése során közülük a 9 főnél több munkavállalót foglalkoztató cégeket vettük figyelembe (N=930). A válaszoló vállalatok mintája reprezentatív a vállalatméret és a gazdasági ágak (feldolgozóipar, építőipar, kereskedelem, egyéb szolgáltatás²) szerint az alkalmazásban állók számára vonatkozóan. Az elemzésben a súlyozott elemszámokat tüntetjük fel.³

A vállalkozások 77 százaléka érvényesíti a szocho adókedvezményt valamilyen jogcímen: legnagyobb arányban a munkaerőpiacra lépő munkavállaló alkalmazása okán (63%), de nem sokkal

marad el tőle a megváltozott munkaképességű személyek alkalmazása (59%). Emellett jelentős arányban fordult még elő a három vagy több gyermeket nevelő, munkaerőpiacra lépő női munkavállaló alkalmazása (44%) és a szakképzetlen, mezőgazdasági munkakörben dolgozók alkalmazása (32%).

A szocho kedvezmény érvényesítésének leggyakoribb jogcíme tehát a munkaerőpiacra lépő munkavállaló alkalmazása (63%). A 10-24 fő közötti vállalkozások 44 százaléka, a 25-49 fő közötti cégek 49 százaléka, az 50-249 fő közötti és a 250 fő feletti vállalatoknak pedig a 69-69 százaléka jelölte meg ezt az opciót. A gazdasági ágazatokat tekintve az egyéb szolgáltatást végző vállalkozásoknál a leggyakoribb (64%), de jellemző a

² Szállítás, raktározás; szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás; információ, kommunikáció; ingatlanügyletek; szakmai, tudományos, műszaki tevékenység; adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység.

³ A súlyozatlan elemszámokat létszámkategória és gazdasági ágazat szerinti bontásban, valamint a súlyokat a „Megváltozott

munkaképességű személyek nyílt munkaerőpiaci foglalkoztatási helyzete Magyarországon” című elemzésünk Mellékletében közzeltük.

Elérhető: <https://gvi.hu/kutatas/597/megvaltozott-munkakepessegu-szemelyek-nyilt-munkaeropiaci-foglalkoztatasi-helyzete-magyarorszagon>

GHT 2020. március

feldolgozóipari (63%) és a kereskedelmi (61%) ágazatokban is, míg az építőipari cégeknek csak a fele (50%) érvényesíti az adókedvezményt ezen a jogcímen.

1. ábra: Szociális hozzájárulási adó (szochó) adókedvezmény érvényesítésének jogcímei, százalék, N=787-853

Forrás: GVI 2019

A létszámkategóriákat tekintve jól látható, hogy a vállalatméret növekedésével nő a szochó adókedvezmény érvényesítésének gyakorisága is, hiszen míg a 10-24 fő közötti cégeknek csupán az 53 százaléka jogosult a kedvezményre, addig ugyanez az arány a 25-49 fő közötti vállalkozások esetében 66 százalék, az 50-249 fő közötti vállalatoknál 83 százalék, a 250 fő feletti nagyvállalatoknál pedig már 86 százalék. Utóbbiak 71 százaléka a megváltozott munkaképességű munkavállalók, 69 százaléka a

munkaerőpiacra lépő munkavállalók, 59 százaléka pedig a három vagy több gyermeket nevelő, munkaerőpiacra lépő női munkavállaló alkalmazása révén él az adókedvezménnyel, de a kutatók foglalkoztatása (8%) és a kutatás-fejlesztési tevékenység (13%) is a nagyvállalatokra a legjellemzőbb.

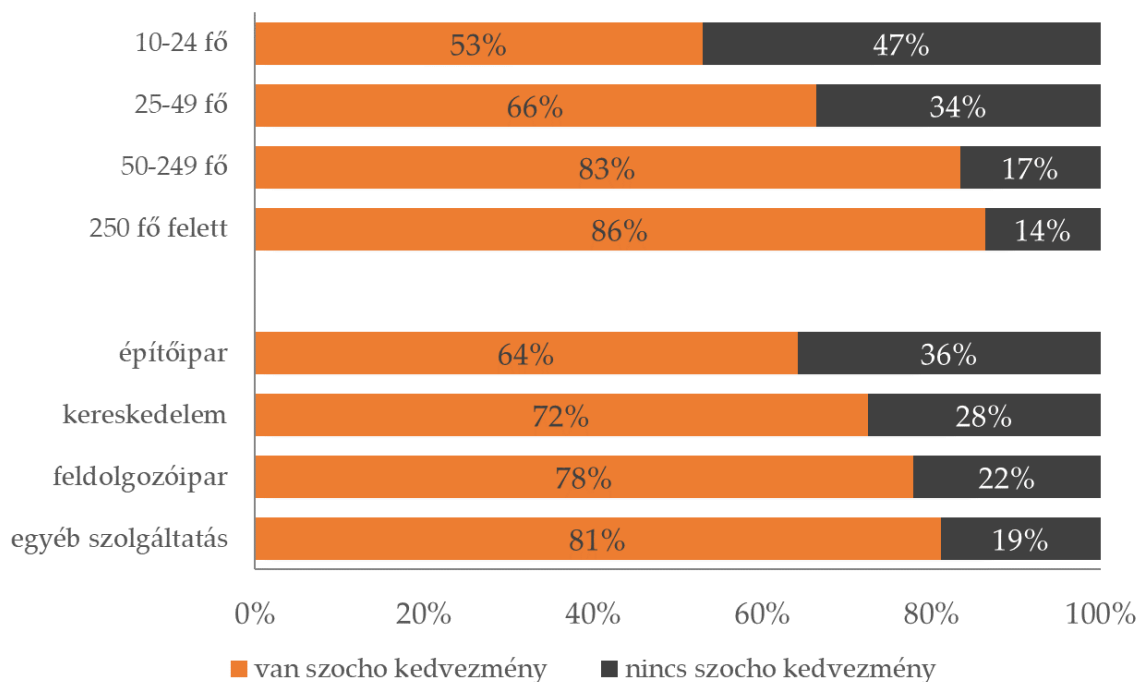
Ágazati bontásban is szignifikáns különbségeket regisztrálhatunk: az építőipari cégek 64 százaléka, a kereskedelmi vállalkozások 72 százaléka, a feldolgozóipari

GHT 2020. március

vállalatok 78 százaléka, valamint az egyéb szolgáltatási területen működő cégek 81 százaléka érvényesíti a szocho adókedvezményt. A megváltozott munkaképességű munkavállalók alkalmazása

és a kutatás-fejlesztési tevékenység kivételével (ezek a feldolgozóiparban a legjellemzőbbek) minden jogcím az egyéb szolgáltatási területen működő vállalkozások esetében fordul elő a leggyakrabban.

2. ábra: Szociális hozzájárulási adó (szocho) adókedvezmény érvényesítésének gyakorisága, létszámkategória és ágazati bontás szerint, százalék, N=930

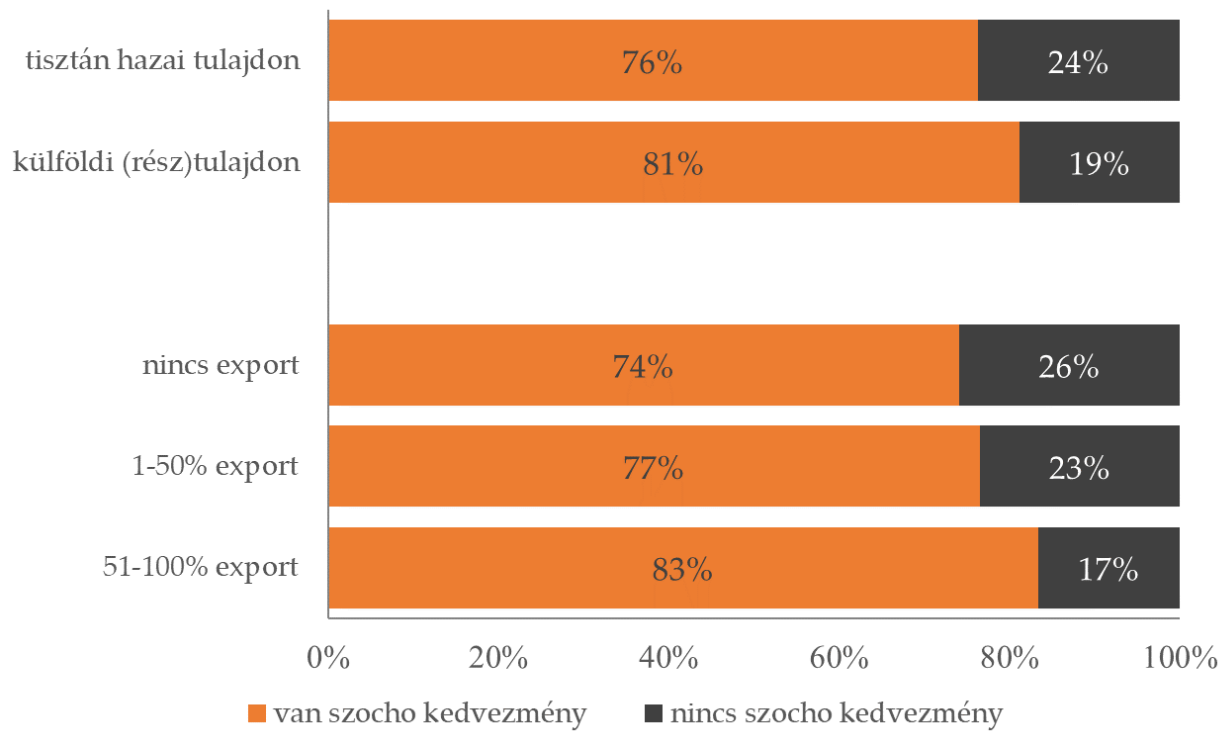
Forrás: GVI 2019

A cég jegyzett tőkéjén belüli külföldi tőke aránya nem mutat erős kapcsolatot a kedvezmény érvényesítésével, hiszen a tisztán hazai tulajdonú cégek 76 százaléka, a legalább részben külföldi tulajdonú vállalkozásoknak pedig a 81 százaléka tartozik ehhez a körhöz.

Az exporttevékenység alapján ugyanakkor már szignifikáns összefüggés figyelhető meg: az exporttevékenységet nem folytató cégek 74

százaléka, a mérsékelt exporttevékenységet (a teljes értékesítés kevesebb mint felét teszi ki az export) folytató vállalkozások 77 százaléka, a jelentős exporttevékenységet (a teljes értékesítés több mint felét teszi ki az export) folytató cégeknek pedig a 83 százaléka érvényesíti az adókedvezményt.

3. ábra: Szociális hozzájárulási adó (szochó) adókedvezmény érvényesítésének gyakorisága, külföldi tulajdonhányad és exporttevékenység szerint, százalék, N=930

Forrás: GVI 2019

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal.

		Vonatkozási időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
Németország	Munkanélküliségi ráta	(márc)	5,0%	5,1%	5,0%
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(márc)	45,4	45,5	45,7
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(márc)	86,1	79,7	96,1
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(márc)	94,7		105,4
USA	Munkanélküliségi ráta	(márc)	4,4%	3,8%	3,5%
	CB fogyasztói bizalmi index	(márc)	120,0	110,0	132,6
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(márc)	49,2	42,8	50,7
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(márc)	52,0	45,0	35,7

¹ <https://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Survey-Results/Business-Climate/>

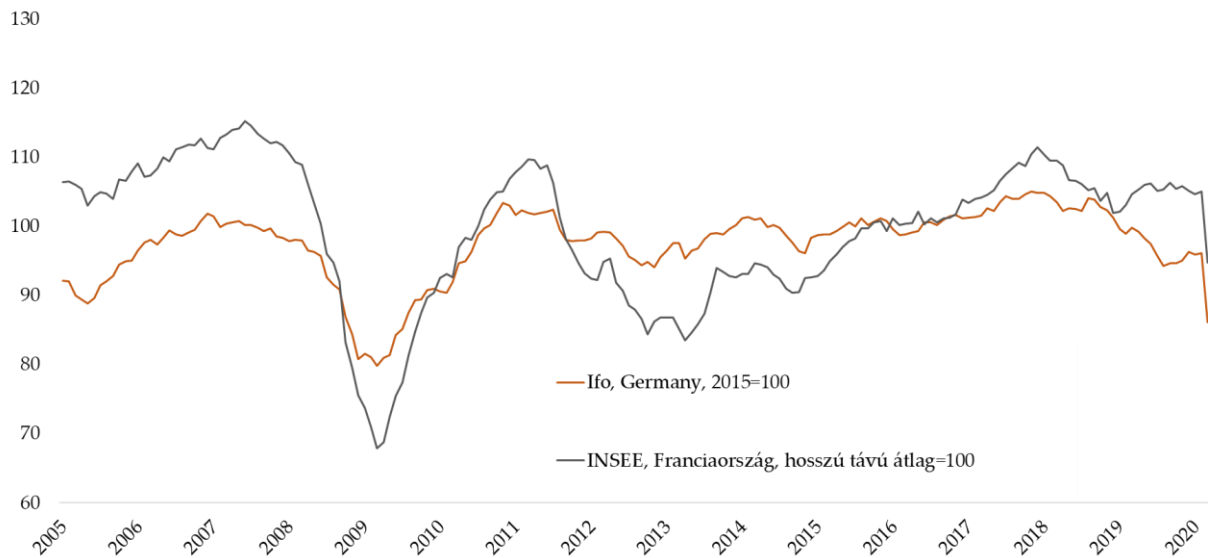
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

A többi adat forrása: <http://worldeconomiccalendar.com>

Németországban az IFO üzleti bizalmi index értéke jelentős csökkenést mutatott. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) az előző hónaphoz képest jócskán csökkent, de a várakozásokat csak kis mértékben múlta alul. Németországban a munkanélküliek aránya stagnált, csakúgy, mint az előző hónapokban. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi index értéke 2015 óta tapasztalt legalacsonyabb értékét vette fel. Az Egyesült Államokban a CB fogyasztói bizalmi index értéke az nagy mértékben csökkent, de jobban teljesített a vártnál. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex értéke kis mértékben csökkent, viszont felülmúlta a várakozásokat. A munkanélküliek aránya növekedett. A kínai beszerzési index értéke rendkívül nagy mértékű növekedést mutatott az előző hónapokhoz képest és a vártnál sokkal jobb értéket vett fel.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján,
2005. január - 2020. március

Forrás: www.ifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI

1054 Budapest, Szabadság tér 7.

Tel: 235-05-84

e-mail: gvi@gvi.hu

Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Bacsák Dániel, GVI

Csányi Veronika, GVI

Kutatásvezető:

Nábelek Fruzsina

ügyvezető, MKIK GVI

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:

MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,

2020.március, Budapest,

2020-04-08